

Paikallisesta post-lokaaliin sisaruuteen — tietoverkot feminismiin palveluksessa

YHTÖN KAUPPAKOPPELA
 KIRJASTO
 YHTÖNPELLOKATU 3
 20500 TURKU

LEILA SIMONEN

Onko tekniikalla tai tietoverkoilla sukupuolta? Tuskin, mutta naisten ja miesten suhde tietokoneisiin näyttää erilaiselta. Ja sovellukset ovat varsin usein miesten tekemiä, jolloin niiden logiikka ja käyttö voivat jäädäkin naisille vieraksi. Kannattaako siis vaivautua? Kerron tässä kokemuksiani sähköisestä viestinnästä ja arvioin sähköpostin ja tietoverkkojen käyttömahdollisuuksia naistutkijoiden kannalta.

Neljä vuotta sitten Kanadassa osallistuin prof. Dorothy Smithin ja Linda Harasimin vetämälle ”Naiset ja kasvatus” kurssille, jossa sähkökonferenssilla oli keskeinen sija. Kurssin teemoina olivat mm. keskustelu feministisen sosiologian perusongelmista ja naisten syrjäytyminen tekniikasta. Konferenssissa toteutui kauniilla tavalla monitieteisyys: mukana oli yhteiskunta- ja kasvatustieteiden M.A. ja Ph.D. opiskelijoita ja ”käytännössä” toimivia opettajia eri puolilta Ontarion provinssia. Konferenssi toimi hyvin alueellisten eriarvoisuusesteiden poistajana — ei ollut vaikeampaa osallistua (modeemin kautta) keskusteluun 500 km:n päästä kuin Torontostakaan.

Kurssin tavoitteena oli saada hajallaan olevia naisia (myös muutamia miehiä osallistui) yhteisiin keskusteluihin käyttämättä paljoa matkustusaikaa Torontoon. Kurssin olennaisena pedagogisena välineenä oli siis elektroninen konferenssi, jossa ohjelmana oli Portacomin sisar-versio nimeltä ”Participate”. Kurssin ideana oli, että osallistujat tapasivat ryhmänä lukukauden alussa ja lopussa, työskentelivät päätteitse välillä ja lukivat myös joka viikolle monisteina jaettuja teoreettisia ja empiirisiä tekstejä. Lopuksi kaikki kirjoittivat esseen, joka lähetettiin jokaisen ryhmäläisen ja opettajan sähköpostilaatikkoon lukemista ja arvioimista varten.

Verkoitse tapahtuneen opiskelujakson alussa

osanottajat elektro-esittelivät toisensa, jakautuivat ryhmiin kiinnostuksen mukaan sekä tekivät enemmän tai vähemmän huolella viikottaiset kotitehtävänsä siihen aikaan vuorokaudesta kuin itse kullekin sopi. Jokainen saattoi lähettää henkilökohtaista postia, osallistua yleiskeskusteluun ja lukeisiin alaryhmiin ajan ja kiinnostuksen mukaan. Masentavaa oli tietysti joskus löytää 425 lukematonta viestiä postilaatikostaan, mutta nopeus, vapaus ja vahva osallistumisen tunne olivat tästä kurssista nousseista emootioista miellyttävimpiä.

Osanottajina kehitimme hauskoja alakulttuureja (hauskempia kuin kuivassa ja poikien kukkotappelun tarpeille areenan toistaiseksi tarjonneessa Opmvax:in comissa). Henkilökohtaiset kirjeet lennelivät, yhteiset harrastukset ja kiinnostuksen kohteet yhdistivät, pienryhmiä ja intohimoja syntyi ja kuoli. Solidaarisuutta ilmeni ihmeesti: kirjavinkkien antaminen tai kommentit toisten teksteihin olivat yleensä innostavia. Ja kuten kaikki verkkoihin osallistuneet tietävät, myös kritiikki saa kovempia muotoja kuin konsanaan kirjeitse tai tapaamisissa — tämä media ja sen synnyttämät reaktiot ovat nopeita ja olennaiseen keskittyviä.

Myöhemmin Suomesta olen käyttänyt hyväksi verkkojen kansainvälisiä ”keskustelumahdollisuuksia” (voi olla, että elektointia parempi, suomenkielen luontuvampi termi on olemassa, sillä tottahan on, että sähköpostissa ja konferensseissa kehitetään uutta kieltä jonnekin kirjakielen ja suullisen kielen välimaastoon). Sähköpostin avulla olen luonnostellut artikkeleita yhdessä kanadalaisen kollegan kanssa, suunnitellut kansainvälisiä tutkijavierailuja ja seminaareja. Kun sain pitkän, Suomessa julkaistavaksi tarkoitetun artikkelin Atlantin takaa postilaatikkooni (hieman se harhaili Sveitsissä ensin), siinä ilmeni

tunnettu skandimerkkien ongelma, joka voi aiheuttaa tosi paljon kuivaa editointityötä. Kun nyt säännöllisesti pidän yhteyttä suomalaisen, ulkomailla työskentelevän naistutkijan kanssa, olemme ratkaisseet skandimerkkiongelman varsin epäpuhtaasti mutta toimivasti: ä ja ö vain korvataan a:lla ja o:lla.

Sähköposti on kirjettä helpompi mutta puhelinta vaikeampi väline "lörpöttelyyn". Siitähän naisia on parjattu, mutta monitasoisella naisten keskeisellä tiedonvaihdolla on yhteisöjä — myös elektronisia — luova ja ylläpitävä merkitys. Konventionaali kirje voi olla liian juhlallinen ja lopullinen ja puhelin kallis ja leveyspiireittäin eriaikainen. Mikäli haluaa pitää yhteyttä vaikkapa Pohjois-Amerikkaan tai Australiaan, sähköposti on ehdoton ykkönen.

Suunnittelimme jo Kanadassa kansainvälistä naisten tietoverkkoa. Hanke konkretisoitunee vähitellen, ehkä Yhteiskuntatieteiden tutkimuslaitokselle suunnitellun naistutkimusyksikön toimintana.

Itse haluan edistää sähköpostin käyttöä naistutkijoiden yhteisöjen kehittämisessä, kansainvälisessä tutkijoiden yhteydenpidossa ja kuka estää kansainvälisen tieteellisen elektronisen naistutkimuslehden perustamista Euroopan yhdentyessä. Ehkä tällainen lehti on jo, ainakin Pohjois-Amerikassa on lukuisia naistutkimuksellisia tai naispoliittisia verkkoja ja lehtiä sekä naisille tarkoitettuja tietokantoja tai naisten elektronisia "kriisipuhelimia".

Sähköposti ja -konferenssit viestintävälineenä sopivat naisille, koska kommunikointiin voi osallistua silloin kuin sitä haluaa — väline sopii arkeen.

Hauskinta sähköpostissa onkin sen aikaan ja paikkaan sitomattomuus, alakulttuurien syntyminen ja sähköiset rakastumiset kirjoittajiin, joita ei välttämättä tapaa. Eikä ole välttämättä tarpeenkaan. Parhaimmillaan sähköinen vuorovaikutus luo uutta post-lokaalista yhteisöllisyyttä.

Joissakin sähkökonferensseissa voi esiintyä esim. nimeään, rotuaan tai sukupuoltaan ilmoittamatta (en rohkaise sähköisiä häiriköitä, rasisteja tai seksistejä). Tällaisessa konferenssissa käyttäjää ei määritellä stereotyyppisesti, vaan tekstuaalisen diskurssin perusteella. Sähköinen viestintä vähentää hierarkioita ja suosii sosiaalisesti vähemmän sanavalmiita tai itsevarmoja tyyppisiä. Monitorin äärellä voi ihastua nokkelaan sanankäyttäjään, joka yhteisessä tapaamisessa osoittautuukin harmaaksi hiirulaiseksi. Tai toisin päin, euforiaa nostattamaton, tylsä kirjoittaja voi saapua yhteistapaamiseen punainen ruusu hampaissa. Monetasoisille yllätyksille on siis tilaa.

Hyvien kokemusten takia olen siis viehätynyt eri mahdollisuuksista luoda vuorovaikutteisen viestinnän muotoja ja uusia yhteyksiä tutkijoihin, joiden työ kiinnostaa. Naistutkijoiden näkökulmasta erilaisten verkkojen sähköinen kutominen olisikin luontevaa jatketta jo luoduille käytännöille: alueellisille ja temaattisille yhteistyöverkoille ja yhteiselle tutkijankoulutukselle. Puhumattakaan itse "kutomisesta" reproduktiometafora — jatkuvuuksien ja joustavuuden huomioon ottamista, käytännöllisyyttä ja luomisen iloa.